

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

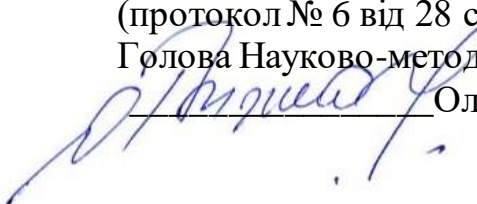
КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою

(протокол № 6 від 28 серпня 2024 р.)

Голова Науково-методичної ради

 Олександр ПИЖОВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МАНУАЛЬНІ МЕТОДИ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальність: 227 Терапія та реабілітація

код дисципліни в каталозі вибіркових навчальних дисциплін: ВД.ФТЕ28

мова навчання: українська

Київ – 2024

Розробники:

Василенко Євген Володимирович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри терапії та реабілітації, yevovasylenko@uni-sport.edu.ua

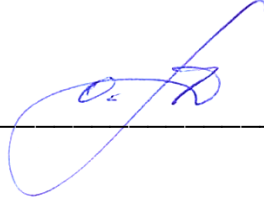
Кобінський Олег Вікторович, старший викладач кафедри терапії та реабілітації, okobinskyi@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри від 27.08.2024 р., протокол № 27)

Завідувач кафедри професор Олена ЛАЗАРОВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-методичного відділу Ольга Д`ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до застосування у професійній діяльності на засадах фізичної терапії та ерготерапії, здійснення аналізу при застосуванні мультисистемного підходу в реабілітації, а також на досягнення передбачених результатів навчання. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: Сучасні розробки і методи лікувального масажу та мануальної терапії при ушкодженнях хребта; особливості методики лікувального масажу у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату; особливості методики лікувального масажу та мануальної терапії при неврологічних захворюваннях. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. . This course is designated to form general and professional skills required under the professional education program. In particular, the following skills are in scope: ability to apply methods of therapeutic massage and manual therapy in professional activities on the basis of physical therapy and ergotherapy; multi-system approach to rehabilitation and its analysis and, in addition, achievement of the projected education results. Course structure – 3 ECTS credits. Main topics of the course: modern developments and methods of therapeutic massage and manual therapy for spinal injuries; methodical features of medical massage for disabled with musculoskeletal system injuries; methodical features of medical massage and manual therapy for neurological diseases. The total score is based on coursework and exams results.

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема отримання практичних навичок з організації та проведення лікувального та реабілітаційного масажу та мануальної терапії, та застосування їх в комплексних програмах фізичної терапії.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізація 227.1 Фізична терапія

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 04. Здатність виявляти та вирішувати проблеми.

	<p>ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 07. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)</p>	<p>СК 01. Здатність визначати проблеми фізичної, когнітивної, психоемоційної, духовної сфер, обмеження заняттєвої участі пацієнта відповідно до Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).</p> <p>СК 02. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.</p> <p>СК 03. Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.</p> <p>СК 04. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності. Спеціалізація 227.1 Фізична терапія (СКфт)</p>	<p>СКфт 1. Здатність розуміти клінічний та реабілітаційний діагноз пацієнта/ клієнта, перебіг захворювання і тактику лікування.</p> <p>СКфт 2. Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною патологією за допомогою стандартизованих та нестандартизованих інструментів оцінювання, визначати фізичний розвиток та фізичний стан.</p> <p>СКфт 3. Здатність прогнозувати результати фізичної терапії, формулювати цілі, складати, обговорювати та пояснювати програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії.</p> <p>СКфт 4. Здатність проводити фізичну терапію осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп при складних прогресуючих та мультисистемних порушеннях.</p> <p>СКфт 5. Здатність планувати та контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів для забезпечення їх відповідності стану здоров'я, функціональним можливостям пацієнта/клієнта та цілям фізичної терапії.</p> <p>СКфт 6. Здатність провадити наукову діяльність у сфері</p>

	<p>фізичної терапії.</p> <p>СКфт 7. Здатність здійснювати викладацьку діяльність (зокрема, як керівник/методист/супервізор клінічних практик).</p> <p>СКфт 8. Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів у фізичній терапії, керувати роботою асистентів, помічників та волонтерів.</p> <p>СКфт 9. Здатність провадити підприємницьку діяльність у фізичній терапії</p>
--	---

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	Лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	4	0	20	0	66	90

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Методика та техніка класичного та лікувального масажу»; «Загальна фізіологія людини та патологічна фізіологія»; «Нормальна анатомія людини».

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Методи обстеження у фізичній терапії»; «Фізична терапія при травмі, політравмі та захворюваннях опорно-рухового апарату»; «Фізична терапія у нейрореабілітації».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
л.		прак.	с. р.	
Тема 1. Сучасні розробки мануальної терапії (МТ) при ушкодженнях хребта	16	2	4	10
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів	16	2	4	10
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ.	14		4	10
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату	16		4	12

Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем	16		2	14
Тема 6. Особливості МТ при захворюваннях органів травлення	12		2	10
Всього годин:	90	4	20	66

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.

Сучасні розробки і методи мануальної терапії (МТ) при ушкодженнях хребта. Функціональна анатомія хребта, виявлення функціональної патології. Принципи мануальної терапії та масажу при ушкодженні хребта.

Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів. Мануальна терапія при порушенні функцій суглобів. Загальні відомості про порушення функцій суглобів. Клінічні прояви. Сучасні принципи лікування.

Основні методики МТ для відновлення функцій суглобів..

Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ. Розгляд найбільш поширених видів травматизму в спорті. Класифікація ефективності використання МТ при спортивному травматизмі.

МТ на різних етапах підготовки спортсменів.

Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.

Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженням опорно-рухового апарату. Причини набуття інвалідності. Категорії інвалідності. Значення МТ в загальній реабілітації.

Особливості методики лікувального масажу після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.

Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем.

Особливості виникнення захворювань нервової системи. Особливості МТ при захворюванні нервової системи. МТ при невриті та невралгії.

Особливості застосування МТ в комплексних програмах фізичної терапії при ДЦП.

Тема 6. Особливості методики МТ при захворюваннях органів травлення.

Анатомічна характеристика органів травлення та їх захворювання. Застосування МТ в комплексному лікуванні хронічних захворювань. Особливості МТ при захворюваннях органів травлення.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	1. Мануальна терапія у шийному та грудному відділах хребта.	2
	2. Мануальна терапія у попереково-крижовому відділі хребта.	2
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів.	3. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	2
	4. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	2
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів. Сучасні методики МТ.	5. МТ на різних етапах підготовки спортсменів.	2
	6. Особливості МТ при травмах і захворюваннях ОРА у спортсменів.	2
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.	7. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	2
	8. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	2
Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та центральної нервових систем.	9. Мануальна терапія при захворюваннях периферичної нервової системи. Мануальна терапія при захворюваннях центральної нервової системи.	2
Тема 6. Особливості методики МТ при захворюваннях органів травлення.	10. МТ при хронічному гастриті, коліті і дискінезії шлунку та кишківника. МТ при хронічних захворюваннях печінки, жовчного міхура та жовчовивідних шляхів.	2
Всього годин:		20

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин
-------------------------------	----------	-----------------

		Денна форма навчання
Тема 1. Сучасні розробки і методи мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	1. Дослідження інформаційних джерел стосовно принципів мануальної терапії при ушкодженнях хребта.	4
	2. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
	3. Пройти курс https://members.physio-pedia.com/uk/manual-therapy-considerations-in-clinical-practice-course-course-uk/	4
Тема 2. МТ при порушенні функцій суглобів.	4. Анотування інформаційних джерел стосовно методик щодо оцінювання функціонування суглобів.	4
	5. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з застосування МТ при порушенні функцій суглобів у фізичній терапії.	4
	6. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
Тема 3. Особливості травматизму у спортсменів і сучасні методики МТ.	7. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при травматизмі в боксі.	4
	8. Складання опорних конспектів з обґрунтуванням залучення методики МТ при травмах в ігрових видах спорту.	4
	9. Підготовка до практичного заняття з теми.	2
Тема 4. Особливості методики МТ у інвалідів з ушкодженнями опорно-рухового апарату.	10. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з обґрунтування застосування методик мануальної терапії у інвалідів з ураженням хребта.	4
	11. Підготовка до практичного заняття з теми.	4
	12. Складання опорних конспектів з обґрунтуванням залучення методики МТ при ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	4
Тема 5. Особливості методики МТ при захворюваннях периферичної та	13. Вирішення кейсів (клінічних ситуацій) з обґрунтування застосування методик мануальної терапії при захворюванні Паркінсона.	4

центральної нервових систем.	14. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при невралгії та невриті сідничного нерву.	6
	15. Підготовка до практичного заняття з теми.	4
Тема 6. Особливості методики лікувального масажу та МТ при захворюваннях органів травлення.	16. Складання опорних конспектів з обґрунтуванням залучення методики МТ при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки.	4
	17. Підготовка реферату та презентації з ефективності застосування методик МТ при хронічному гастриті.	6
	Всього годин	66

Очікувані результати навчання з дисципліни: практичне застосування отриманих знань з лікувального масажу та мануальної терапії в комплексних програмах з фізичної терапії та ерготерапії, вміння (самостійно або у складі мультисистемної команди) реалізовувати заходи фізичної терапії направлені на збереження або поновлення здоров'я людини;

знанням: принципів підбору методів мануальної діагностики стану м'язової тканини при різних захворюваннях, принципів організації масажу та мануальної терапії при захворюваннях різних органів та систем, методичної рекомендацій хворим для самомасажу вдома в період після клінічної реабілітації;

умінням: підбирати адекватні та ефективні види масажу та мануальної терапії при захворюваннях органів та систем, підбирати найбільш адекватні та ефективні види м'якотканинних технік мануальної терапії, прийоми постізометричної та постреципрокної релаксації при захворюваннях різних органів та систем, визначати вихідні положення пацієнта під час проведення процедури масажу при захворюваннях різних органів та систем, визначати показання та протипоказання до проведення процедури масажу та мануальної терапії, здійснювати оперативний та інтегративний контроль за ефективністю приведення процедури (курсу) масажу та мануальної терапії у хворих з різною патологією.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація спеціалізація 227.1 Фізична терапія

Шифр	Програмні результати навчання
ПРфт	<p>ПР фт 1. Застосовувати біопсихосоціальну модель обмежень життєдіяльності у професійній діяльності, аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.</p> <p>ПР фт 2. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.</p> <p>ПР фт 3. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.</p> <p>ПР фт 4. Оцінювати, обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у клінічній, науковій, освітній та адміністративній діяльності.</p> <p>ПР фт 5. Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення порушень функції, активності та участі.</p> <p>ПР фт 6. Визначати рівень психомоторного та фізичного розвитку людини, її фізичний стан, виконувати об'єктивне обстеження пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій і мультисистемній патології, використовуючи відповідний інструментарій.</p> <p>ПР фт 7. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.</p> <p>ПР фт 8. Прогнозувати результати фізичної терапії пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій та мультисистемній патології.</p> <p>ПР фт 9. Встановлювати цілі втручання.</p> <p>ПР фт 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.</p> <p>ПР фт 11. Реалізовувати програми фізичної терапії фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану відповідно до наявних ресурсів і оточення.</p> <p>ПР фт 12. Здійснювати етапний, поточний та оперативний контроль стану пацієнта/клієнта, аналізувати результати виконання програми фізичної терапії.</p> <p>ПР фт 13. Коректувати хід виконання програми фізичної терапії на основі аналізу запланованих та досягнутих</p>

	<p>результатів.</p> <p>ПР фт 14. Проводити самостійну практичну діяльність.</p> <p>ПР фт 15. Розробляти та викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти, брати участь в реалізації освітніх програм як клінічний керівник/методист/супервизор навчальних практик.</p> <p>ПР фт 16. Планувати та здійснювати власний професійний розвиток, планувати та оцінювати професійний розвиток колективу.</p> <p>ПР фт 17. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері фізичної терапії, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методики та інструменти досліджень, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.</p> <p>ПР фт 18. Дотримуватись основних юридичних та етичних вимог, провадити діяльність зі згоди пацієнта/клієнта. Демонструвати знання біопсихосоціальної моделі обмежень життєдіяльності та уміння аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми пацієнта/клієнта.</p>
--	--

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Мануальна терапія у шийному та грудному відділах хребта.	Сертифікат з проходження курсу	12
2. Мануальна терапія у попереково-крижовому відділі хребта.	Кейси.	12
3-4. Основні МТ для відновлення функцій суглобів.	Кейси.	12
5. МТ на різних етапах підготовки спортсменів.	Реферат, доповіді та презентації на задану тему та їх обговорення.	14

6. Особливості МТ при травмах і захворюваннях ОРА у спортсменів.	Кейси.	12
7-8. Особливості методики МТ після ампутації верхніх та нижніх кінцівок.	Кейси.	12
9. Мануальна терапія при захворюваннях периферичної нервової системи. Мануальна терапія при захворюваннях центральної нервової системи.	Реферат, доповіді та презентації на задану тему. Кейси.	14
10. МТ при хронічному гастриті, коліті і дискінезії шлунку та кишківника. МТ при хронічних захворюваннях печінки, жовчного міхура та жовчовивідних шляхів.	Кейси.	12
Усього:		100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до заліку не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Лікувально-реабілітаційний масаж: навчальний посібник / Д. В. Вакуленко, Л. О. Вакуленко, О. В. Кутакова, ВСВ Медицина 2020р 568с
2. Лікувальний масаж та мануальна терапія при окремих захворюваннях: метод. вказ. до проведення практичного заняття магістрів 1-го курсу ІV мед. фак-ту / упоряд. А. Г. Істомін, С. І. Латогуз, А. С. Сушецька та ін. – Харків : ХНМУ, 2020. – 52 с.
3. Масаж дорослих і дітей: навчальний посібник. П.Б. Єфіменко, О.П. Канишева, О.В. Свєрчкова ВСВ Медицина 2023р. 215с
4. Масажна терапія: принципи і практика: 7-е видання. Сьюзен Г. Сальво. ВСВ Медицина 2024р. 871с.

Додаткова література:

1. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В. Дарійчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. –184 с.
2. Штеренгерц АЕ Массаж для взрослых и детей. К.: Здоров'я, 2006. 384с.
3. Мануальна медицина. Карел Аса Йохен Захсе Володимир Янда. Популярна та нетрадиційна медицина. Україна. 2020р. 560с
4. Principles & Practice of Therapeutic Massage Ахурі Гуранг Сінха Жаурее Brothers Medical Publishers ISBN 9789389776898 2021р. 206с